

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Michał Laskowski

Protokolant Katarzyna Gajewska

w sprawie R. S.

obwinionego o wykroczenie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10.01.2018r.

o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta oraz w niektóre dni w zw. z art. 5 pkt 2

ustawy z dnia 10.01.2018r. o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta

oraz w niektóre dni po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 21 maja 2024 r. kasacji Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 22 grudnia 2023 r., sygn. akt IX Ka 1619/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 17 lipca 2023 r., sygn. akt IX W 1349/22.

uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Jacek Błaszczyk

Małgorzata Gierszon

Michał Laskowski

UZASADNIENIE

R. S. został obwiniony o to, że:

działając w imieniu pracodawcy w firmie G. w K., powierzył wykonywanie pracy w handlu w niedziele objęte zakazem handlu, w placówce handlowej zlokalizowanej w K. przy ulicy P. :

a) pracownikom:

- I. W. - w dniach 03.04.2022 r.; 1, 8 i 15.05.2022 r.,

- M. J. - w dniach 1, 8 i 15.05.2022 r. oraz

b) osobom świadczącym pracę na podstawie umów zlecenia:

- R. K. - w dniu 03.04.2022 r.,

- W. P. - w dniach 1, 8 i 15.05.2022 r. oraz

- D. W. - w dniach 1, 8 i 15.05.2022 r.

to jest o wykroczenie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz.U. z 2021 r. poz. 936) w zw. z art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta (Dz.U. z 2021 r. poz. 936).

Wyrokiem z dnia 17 lipca 2023 r., IX W 1349/22, Sąd Rejonowy w Kielcach uniewinnił R. S. od popełnienia zarzucanego mu wnioskiem o ukaranie czynu; kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniósł oskarżyciel publiczny - Okręgowy Inspektorat Pracy w K., który zaskarżył to orzeczenie w całości zarzucając:

błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych przez sąd pierwszej instancji za podstawę skarżonego wyroku i mający wpływ na treść orzeczenia, poprzez niesłuszne przyjęcie, że czyn zarzucony R. S. we wniosku o ukaranie nie był zawiniony, podczas

gdy w rzeczywistości obwiniony, jako osoba posiadająca doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej i działająca w imieniu pracodawcy, tj. G. w K., przy zachowaniu prostych i jasnych dla każdego reguł wykładni językowej obowiązujących przepisów prawnych, tj. art. 5 i art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta oraz w niektóre inne dni, z winy umyślnej i zdając sobie sprawę, że nie prowadzi w istocie handlu w placówce handlowej zlokalizowanej w zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury, a market spożywczy, dążąc w celu obejścia przepisów ustawy ograniczających możliwość prowadzenia działalności przez placówki handlowe w niedzielę lub w święta, nadużywając przysługujących mu praw podmiotowych jako stronie stosunków pracy, jak również działając wbrew zasadom współżycia społecznego, wielokrotnie powierzał w ciągu 2022 r. : 5 pracownikom, prowadzenia handlu lub czynności związanych z handlem na terenie należącej do pracodawcy placówki handlowej w K. przy ul. P. i tym samym wyczerpał, w ocenie skarżącego, ustawowe znamiona 66 ust. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 8, art. 14 i art. 151 Kodeksu pracy oraz art. art. 5 i art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta oraz w niektóre inne dni i poselskim projekcie noweli do ww. ustawy (druk 1446), gdyż jednoznacznie celem ustawodawcy, który wprowadził z dniem 1 lutego 2022 r. nowelizację ww. ustawy wyrażając swoją wolę w samym akcie normatywnym, jak i w uzasadnieniu do jego projektu (druk 1446), było radykalne ograniczenie powierzania handlu pracownikom lub zleceniobiorcom w niedzielę lub w święta i tym samym realizację ich prawa do wypoczynku, jak również chęć harmonijnego rozwoju różnych sektorów gospodarki narodowej, co wyrażono również - w ocenie wnoszącego apelację - wprost w treści art. 20, art. 24, art. 32 ust 1 i art. 66 ust. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 8, art. 14 i art. 151 (9b) Kodeksu pracy oraz art. 5 i art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta oraz w niektóre inne dni (Dz.U. z 2021 r. poz.936) i poselskim projekcie noweli do ww. ustawy (druk 1446).

Apelację rozpoznał Sąd Okręgowy w Kielcach w dniu 13 grudnia 2023 r. Wyrokiem wydanym w dniu 22 grudnia 2023 r., IX Ka 1619/23, utrzymał w mocy zaskarżony nią wyrok.

Kasację od tego wyroku, na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżył to orzeczenie w całości na niekorzyść obwinionego zarzucając:

rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w., polegające na przeprowadzeniu nieprawidłowej kontroli odwoławczej, co skutkowało wydaniem przez Sąd Okręgowy niezasadnego orzeczenia utrzymującego w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego, mocą którego R. S. został uniewinniony od popełnienia czynu z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni, wobec uznania, iż zachowanie obwinionego nie wyczerpało ustawowych znamion zarzucanego mu wykroczenia, w wyniku niesłusznego podzielenia przez Sąd *ad quem*, wyrażonego przez Sąd *meriti* błędnego, rażąco naruszającego przepis art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni poglądu, iż do przyjęcia - uregulowanego tą normą prawną - zwolnienia od zakazu handlu nie jest wymagane, aby działalność kulturalna miała charakter "przeważający" w zestawieniu z działalnością handlową, co w połączeniu z brakiem ustawowej definicji zakładu winno skutkować uznaniem, iż w dni wolne od pracy dozwolony jest handel w placówkach handlowych prowadzących równoległe i przy wykorzystaniu tej samej infrastruktury z zakładem świadczącym działalność w zakresie kultury, podczas gdy należyta ocena podniesionego w zażaleniu (tak w kasacji - uwaga SN) oskarżyciela publicznego zarzutu oraz przywołanej na jego poparcie argumentacji wskazującej na obrazę prawa materialnego, a mianowicie art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, zwłaszcza w świetle rezultatu wykładni językowej tego przepisu dowodzącej, że zakaz handlu nie obowiązuje wprawdzie w placówkach handlowych, jednakże wyłącznie mieszczących się w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, winna prowadzić Sąd *ad quem* do konstatacji, iż zachowanie obwinionego, polegające na utworzeniu, na wyodrębnionej powierzchni ogólnospożywczego sklepu "Punktu książki" nie zniosło ustawowego zakazu powierzenia pracy w tzw. niehandlowe niedziele pracownikom tej placówki handlowej

i realizowało znamiona wykroczenia z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, gdzie jednocześnie Sąd *ad quem* nie ustosunkował się w sposób należyty do takiego postąpienia i poprzestał jedynie na uznaniu, iż Sąd *meriti* poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne i na ich podstawie dokonał poprawnej karnoprawnej oceny zachowania obwinionego i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co pozwoliło ją rozpoznać w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Zaskarżony nią wyrok jest dotknięty rażącym i - z racji swojego charakteru - mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów wskazanych w zarzucie kasacji.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że Sąd Okręgowy przeprowadził kontrolę instancyjną wyroku Sądu Rejonowego w związku z wniesioną od niego apelacją oskarżyciela publicznego w sposób rażąco uchybiający regułom jej przeprowadzenia wskazanym w art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w. Świadczy o tym sposób w jaki Sąd odwoławczy odniósł się do rozbudowanego zarzutu apelacji oskarżyciela publicznego, oraz jego uzasadnienia w którym skarżący odwoływał się m.in. do "prostych i jasnych dla każdego reguł wykładni językowej obowiązujących przepisów prawnych, tj. art. 5 i 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni" (zwana dalej: ustawą z 10 stycznia 2018 r.). Uzasadnienie zaskarżonego wyroku wyłącznie ogranicza się do bardzo lakonicznego, zawartego w istocie na połowie strony, przedstawienia pewnych ogólnych stwierdzeń, w ogóle nie odnoszących się ani do motywacji zawartej w apelacji, ani do faktycznych uwarunkowań sprawy, ani w końcu do - eksponowanych w apelacji - argumentów natury prawnej, warunkowanych treścią przywołanych przepisów oraz ich poprawną (proponowaną jako oczywistą w apelacji) wykładnią. Taka jedynie treść tego dokumentu procesowego nie daje Sądowi kasacyjnemu nawet możliwości stwierdzenia, że Sąd Okręgowy rzeczywiście

rzetelnie rozważył apelację oskarżyciela publicznego i w konsekwencji dokonał prawidłowej kontroli odwoławczej. To już samo przez się było wystarczające do uznania zasadności tej kasacji. Niemniej jednak nie ulega też wątpliwości, że zaprezentowana przez Sąd Rejonowy ocena prawno-karnego przypisanego obwinionemu zachowania, którą zakwestionował w apelacji oskarżyciel publiczny, a Sąd odwoławczy jedynym zdaniem aprobował ("Wbrew twierdzeniom oskarżyciela, sąd rejonowy nie dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych, dokonując na ich podstawie poprawnej karnoprawnej oceny zachowania obwinionego"- k.151), nie jest trafna. Jest to przede wszystkim spowodowane wadliwym odczytaniem treści art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. Ten przepis wprowadza wyjątek od zakazu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni i stanowi wprost, iż zakaz ten nie obowiązuje "w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku". Dotyczy on - co wobec jego brzmienia nie powinno budzić uprawnionych kontrowersji - handlu w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, a nie przeciwnie i nie odnosi się do placówek handlowych prowadzących zarazem dodatkową działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku. Przepis ten więc wprost i jednoznacznie definiuje sytuację faktyczną, której zaistnienie dopiero wyłącza obowiązek realizacji zakazu ustawowego handlu w niedziele, święta i inne dni wolne od pracy. Stąd też jego wykładnia językowa nie powinna nastroczać uzasadnionych wątpliwości i prowadzić do ich kreowania, wbrew kategorycznej treści tego przepisu. Literalne jego brzmienie pozwala przyjąć zatem ponad wszelką wątpliwość, że dotyczy on handlu w placówce handlowej znajdującej się w zakładzie prowadzącym określoną działalność, a nie w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, które z racji takiego rodzaju prowadzonej działalności z zasady i założenia nie są placówkami handlowymi, a do takich podmiotów odnosi się ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. Właśnie z tego powodu, że zakłady prowadzące działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku świadczą tego rodzaju usługi, a nie zajmują się handlem, mogą być otwarte w niedziele, święta czy inne dni wolne od pracy. Jeżeli w tych zakładach są ulokowane placówki handlowe, działające więc tylko "przy okazji", to wtedy są

zwolnione z zakazu handlu. Słusznie zauważył autor kasacji, że odwrotna konfiguracja, a mianowicie umieszczenie na terenie placówki handlowej (jak to nastąpiło *in concreto*) punktu związanego z działalnością w zakresie kultury nie czyni z takiej placówki zakładu, o jakim mowa w analizowanym przepisie, a tym samym nie korzysta ona ze zwolnienia z zakazu handlu w wspomniane dni wolne od pracy.

W związku z przedstawioną przez Sąd Rejonowy argumentacją zauważyć też należy, że ustawodawca w treści art. 6 ust.1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. nie zawarł żadnego sformułowania, które wprost, czy nawet tylko w sposób dorozumiany, odwoływałoby się do pojęcia "przeważającej działalności gospodarczej", tak jak to uczynił wobec placówek określonych w art.6 ust.1 pkt 2, 5-7, 28, 29 i 30 ustawy. Twierdzenia zatem Sądu *meriti*, że brak odwołania się w pkt 10 omawianego przepisu do "przeważającej działalności" oznacza, iż "nie został wykluczony przez ustawodawcę przypadek, gdy placówka handlowa i zakład prowadzący działalność np. w zakresie kultury prowadzone są równolegle w tych samych pomieszczeniach, przy wykorzystaniu tej samej infrastruktury i pracowników" (k.117) nie jest zasadne, skoro dotyczy zupełnie innej grupy wyjątków i przecież nie można interpretując przepis o charakterze wyjątkowym (a takim jest przecież analizowany przepis art. 6 ust. 1 pkt 10) stosować wykładni rozszerzającej, a tak jednak czyni Sąd Rejonowy. Nadto uwadze tego Sądu umknęło też i to, że działalność kulturalna nie stanowi przecież działalności gospodarczej i podlega odrębnym regulacjom. Stąd odwoływanie się do pojęcia "przeważającej działalności gospodarczej" jest tym bardziej nieuprawnione. Zwłaszcza, że omawiany przepis jednoznacznie stanowi, że spod zakazu zwolnione są "placówki handlowe w zakładach", a nie na odwrót. Dozwolony jest zatem handel w placówkach umiejscowionych "w" zakładach o określonym w przepisie profilu działalności. Zakład pozostaje zatem wobec placówki handlowej jednostką główną i nadrzędną, zaś działalność wyodrębnionej na jego terenie placówki handlowej ma charakter uboczny. Zasadnie też skarżący zauważa, że o zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku można mówić wówczas, gdy zespół wyodrębnionych obiektów materialnych przedsiębiorstwa wiąże się z działalnością kulturalną, sportową, oświatową, turystyczną lub wypoczynkową. Trafnie w piśmiennictwie wskazuje się, że "prowadzona na terenie placówki

handlowej działalność handlowa ma być funkcjonalnie podporządkowana zakładowi, w tym sensie, że celem prowadzenia placówki handlowej jest zwiększenie użyteczności oraz atrakcyjności zakładu. Zakład pozostaje tutaj jednostką nadrzędną, a działalność handlowa z punktu widzenia przestrzennego znajdować się ma na terenie zakładu. Oba te warunki muszą być spełnione łącznie, by w sposób legalny przedsiębiorca mógł korzystać z wyłączenia z art.6 ust.1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu" (L. Duśko, M. Szurman, Placówka handlowa w zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku - wykładnia wyjątku od zakazu handlu w niedziele i święta, Palestra, 2022, nr 10, s.65; tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 grudnia 2023 r., III KK 440/23).

Reasumując, stanowisko Sądu Okręgowego aprobowane błędne przekonanie Sądu Rejonowego, zgodnie z którym ustalone, w sposób bezsporny, przedmiotowe działanie obwinionego mieści się w granicach ustawowego wyjątku spod zakazu handlu w niedzielę, przewidzianego w art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. jest wadliwe, skoro w sposób oczywisty opiera się na błędnej i niekompletnej wykładni tego przepisu. Dodać należy, że tożsamy pogląd wyraził już Sąd Najwyższy w wyrokach z: 13 września 2023 r., III KK 155/23; 20 września, III KK 647/22; 18 października 2023 r., III KK 57/23; 16 listopada 2023 r., I KK 346/23).

Nie ulega przy tym wątpliwości, że uchybienie to - z racji swojego charakteru - miało istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją wyroku. Stąd też koniecznym się stało uwzględnienie tej kasacji i uchylenie zaskarżonego wyroku oraz dotkniętego tożsamym uchybieniem, utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W toku tych czynności procesowych Sąd ten będzie miał na względzie powyższe wnioski i spostrzeżenia.

Z tych to względów orzeczono jak wyżej.

[J.J.]

[ms]

Jacek Błaszczuk

Małgorzata Gierszon

Michał Laskowski